

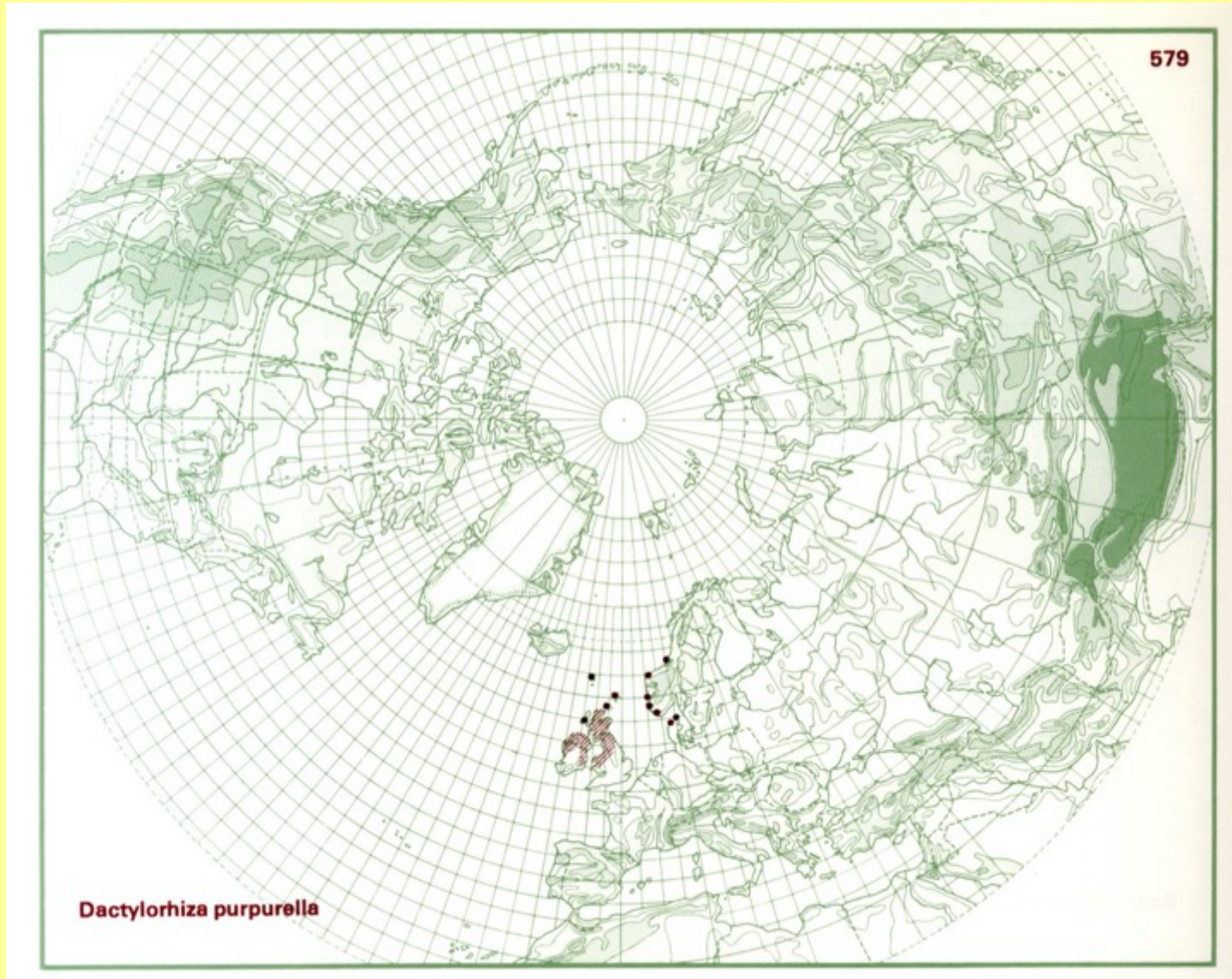
Purpurmarihand i Noreg.

Utbreiing, økologi og
utviklingstrekk

Anders Lundberg

Totalutbreiing av purpurmarihand. Skildra som eigen art i 1920

Utbredelsen i Norge, etter Artsdatabanken

The screenshot displays the Artskart 1.6 web interface. The browser address bar shows the URL <http://artskart.artsdatabanken.no/FaneKart.aspx>. The application title is "Artskart 1.6". The main menu includes "Start", "Søk", "Artstre", "Kart", "Objektinfo", "Utlagsstatistikk", and "Om tjenesten". A "Generer lenke til visning..." link is located in the top right.

The left sidebar contains several filter sections:

- Velg symbolisering:** Radio buttons for "Art" (selected), "Kategori", and "Institusjon".
- Tegnforklaring:** "Arter/artgrupper" with a red dot symbol for "purpurmarthand *Dactylorhiza purpurella*".
- Funntype:** Checkboxes for "Funn med belegg" and "Observasjon av arter" (both checked).
- Kilde:** Checkboxes for "Artsobservasjoner.no", "Miljølære.no", and "Rovbase" (all checked).
- Koordinatpresisjon:** A dropdown menu set to "Alle" and a checked checkbox for "Presisjon ikke oppgitt".
- Kategorier:** A button for "Alle".
- Tidsavgrensing:** A button for "Ingen avgrensning".
- Geografisk utvalg:** A button for "Alle".
- Institusjoner:** A button for "Alle".
- Kartlag:** A dropdown menu set to "Velg rutenett".

The main map area shows a topographic map of Norway with red dots indicating the distribution of purple sea urchin. The map includes a toolbar with navigation icons and a search bar. The search bar contains "Norge fastland" and "Gå til". Below the search bar are buttons for "Gå til" and "Gå til skala".

At the bottom of the map area, the following text is displayed:

Tilrettelagt: Artsdatabanken og GBIF-Norge - 2012
Koordinat i UTM Sone 33 (Euref89) øst: 701431 , nord: 6766609 , skala 1:7792628 , x:719 , y:592

Status i Noreg

- Arten blei freda i 2001
- Raudlista, vurdert som sterkt trua (EN)
- Kjent frå 48 lokaliteter i tre fylke
- Av desse er 33 intakte per 2020 og 15 er gått ut

Kapslar med mikroskopiske frø som blir spreidde med vinden. Frøa må kome i kontakt med visse sopphyfar for å kunne spire.

Arter som liknar

Flekkmarihand

Blad av flekkmarihand (venstre) og purpurmarihand (høgre)

Engmarihand

Miranda Bødtkers teikning
i Nordhagen (1970)

Veksestader

- Dyneeng
- Dynehei
- Dynetrau
- Strandeng
- Strandmyr
- Strandsump
- Langs grusvegar
- Forlatte industriområde

I dyneeng

I dynehei med krekling og krypvier

I strandmyr

I strandsump

Favoriseres av moderat ferdsel

Nebbstarr
Carex lepidocarpa

Utbreiing i Noreg

- Rogaland
- Vestland (Sogn og Fjordane)
- Møre og Romsdal

Utbreiing i Rogaland

- Hå
- Klepp
- Sola
- Karmøy

Ogna

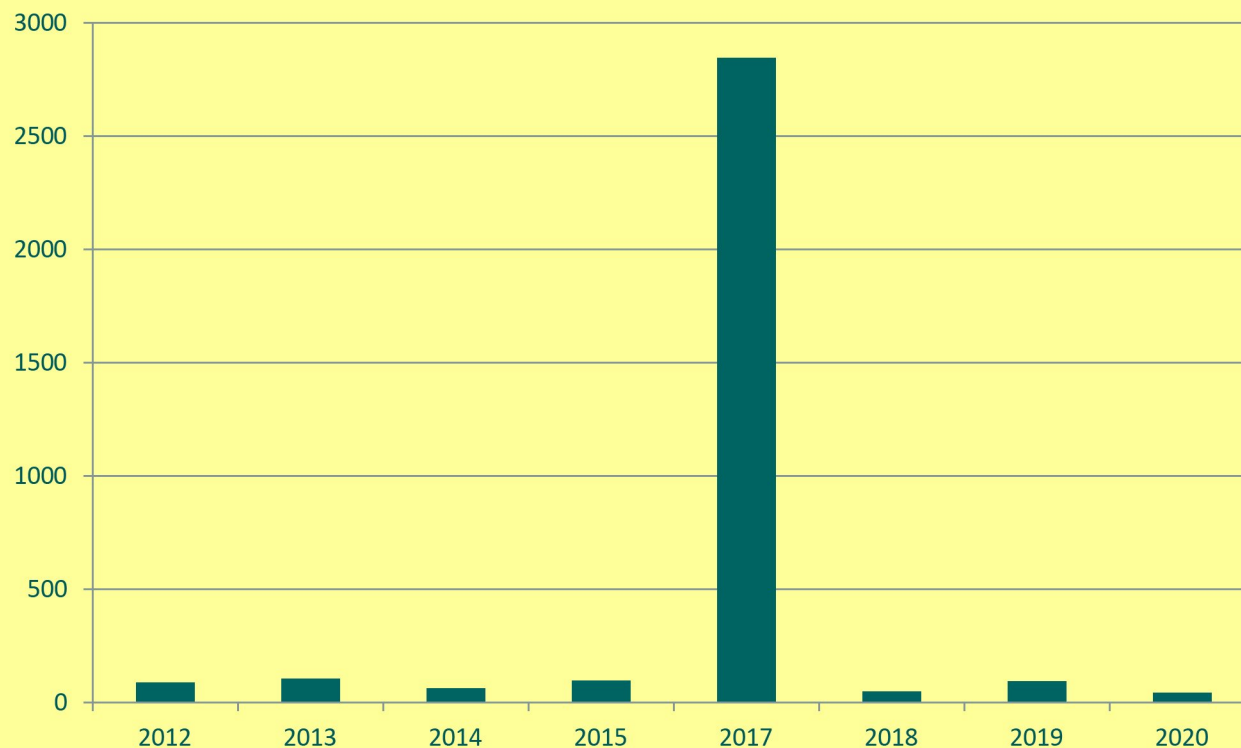

Ognasanden

Store variasjonar frå år til år er naturleg

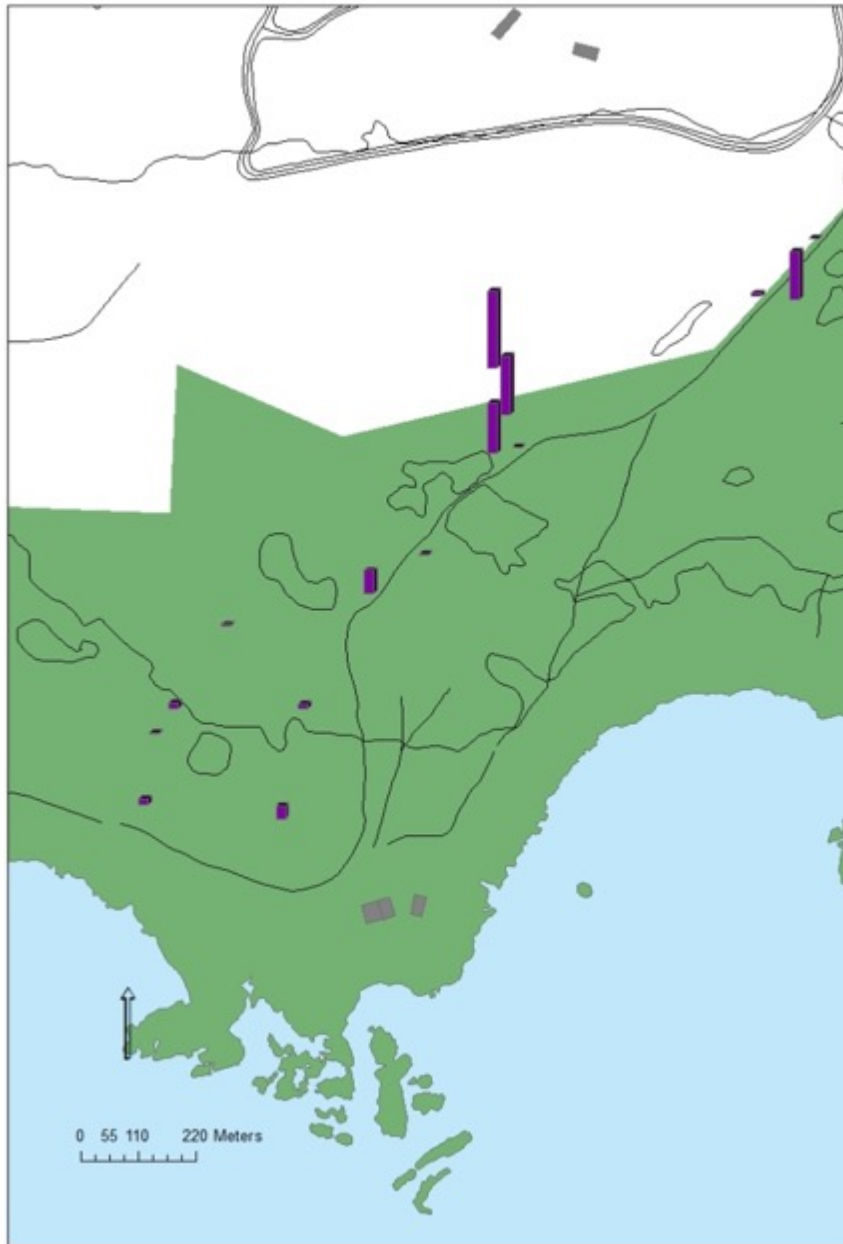
Tal purpurmarihand på Ognå 2012-20

Ognasanden 2017, eit kronår

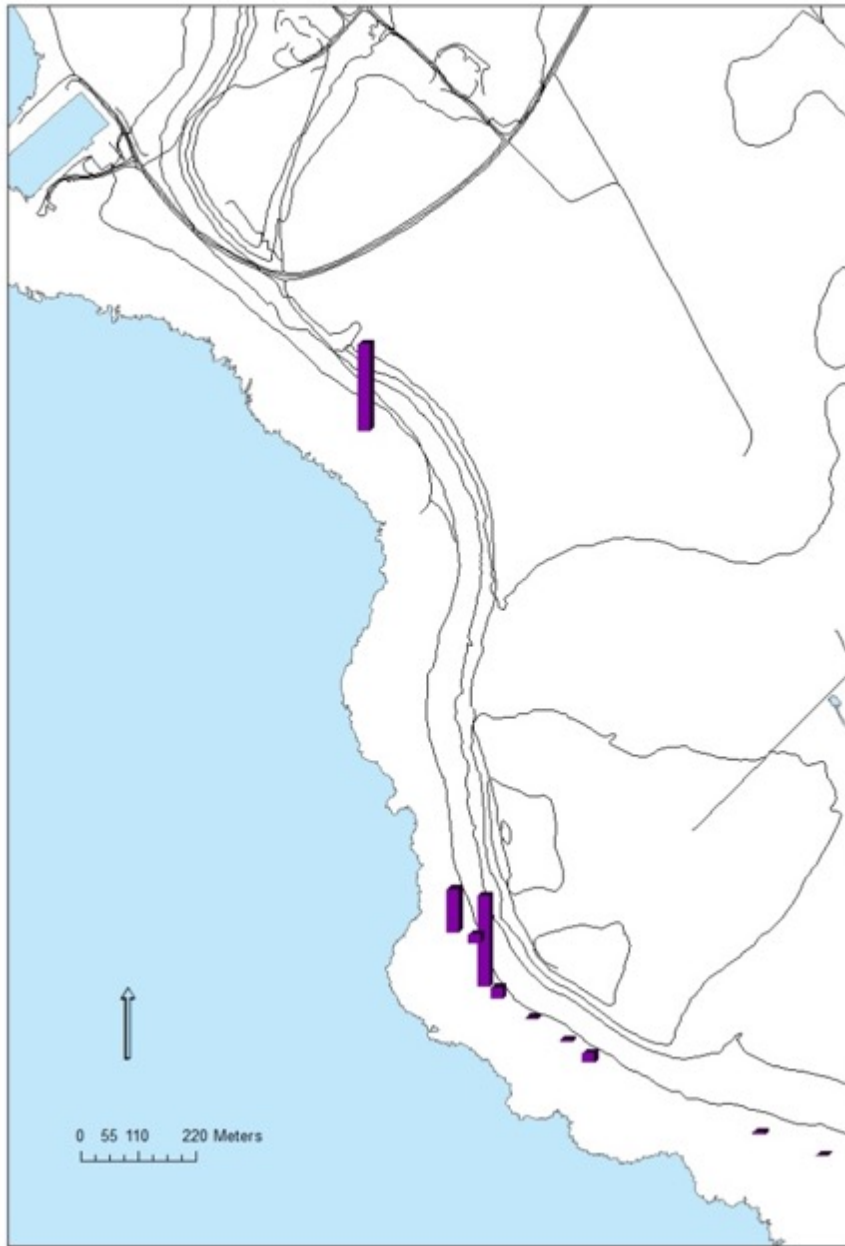

Førekomstar på Kvalbein, Brusand

Førekomster sør for Obrestad

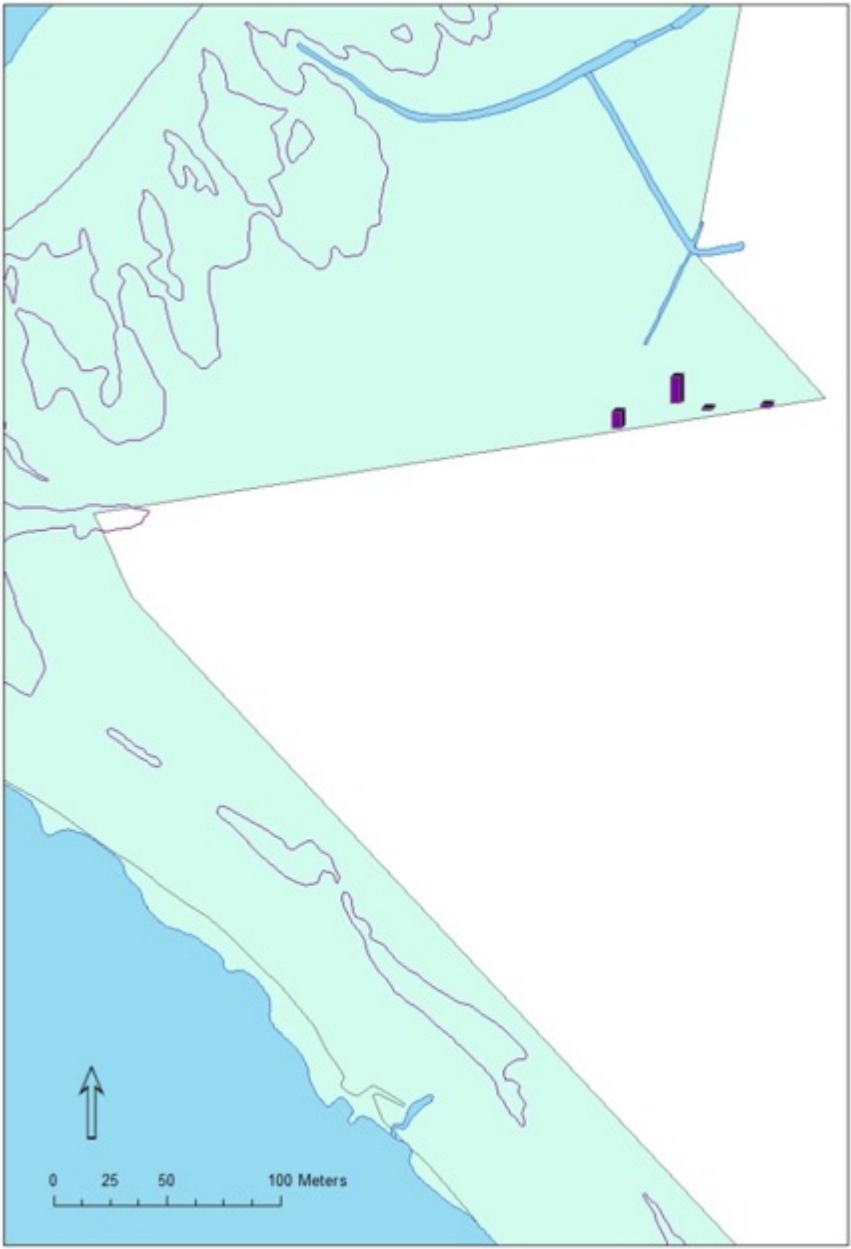

Førekomstar ved Renna, Brusand

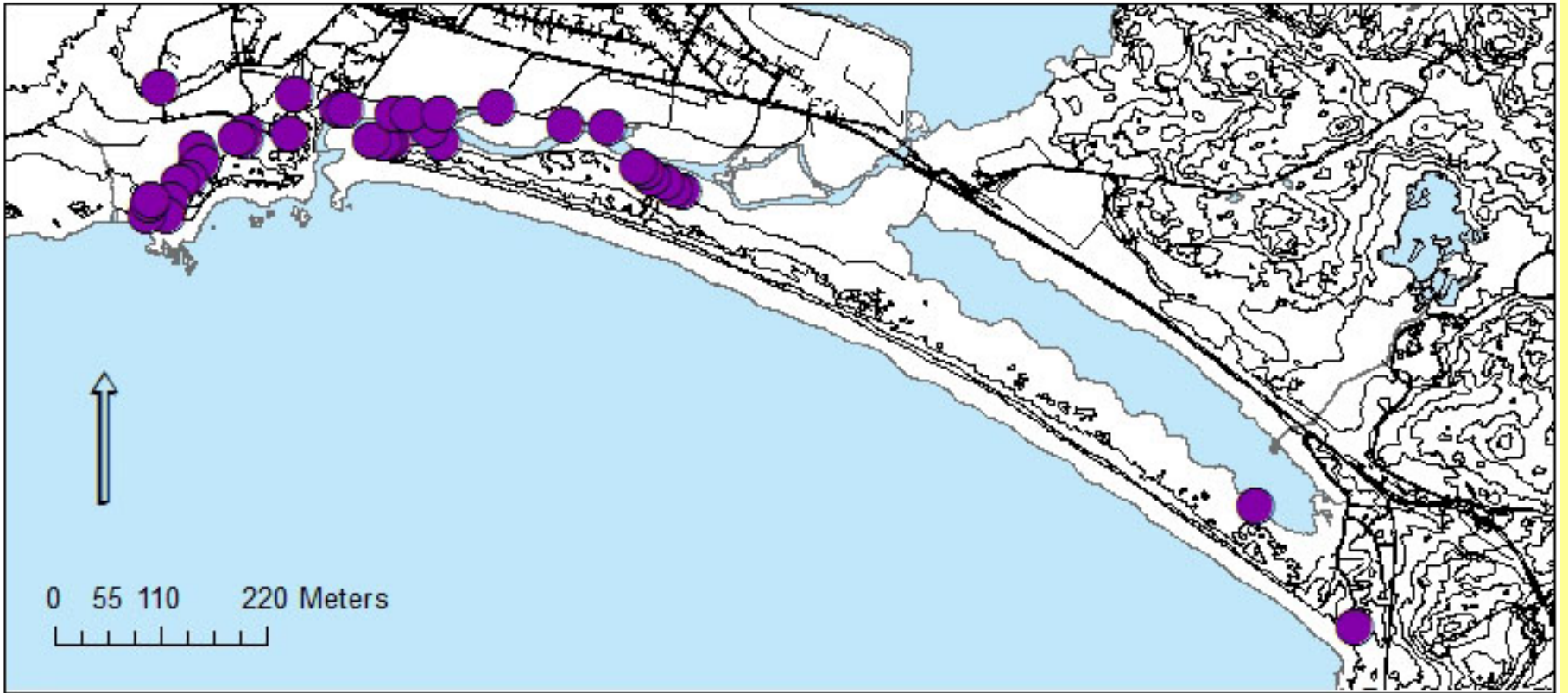

Førekomstar ved Revtangen

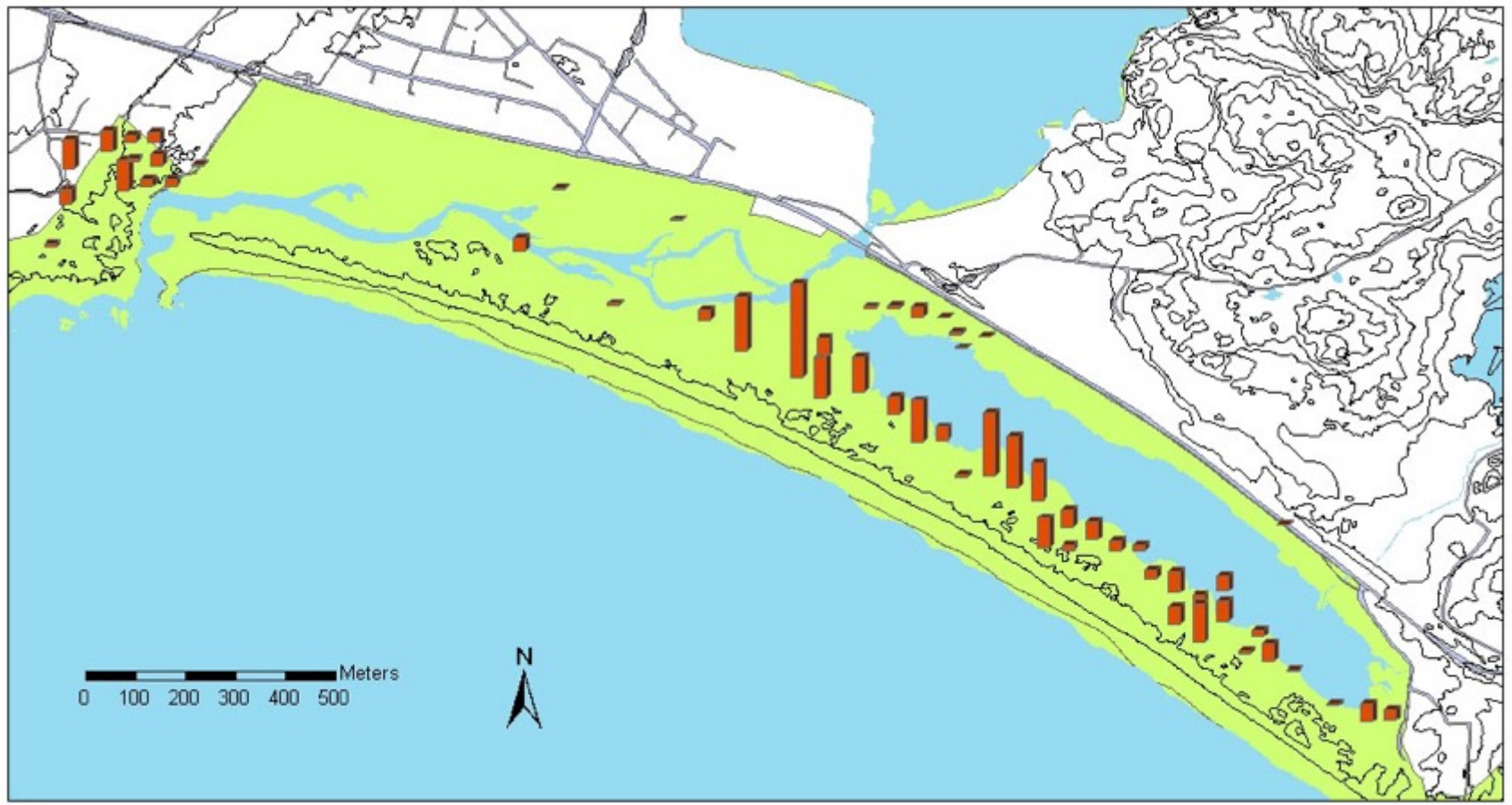

Purpurmarihand, Vaulen, Brusand

Jærflangre Vaulen

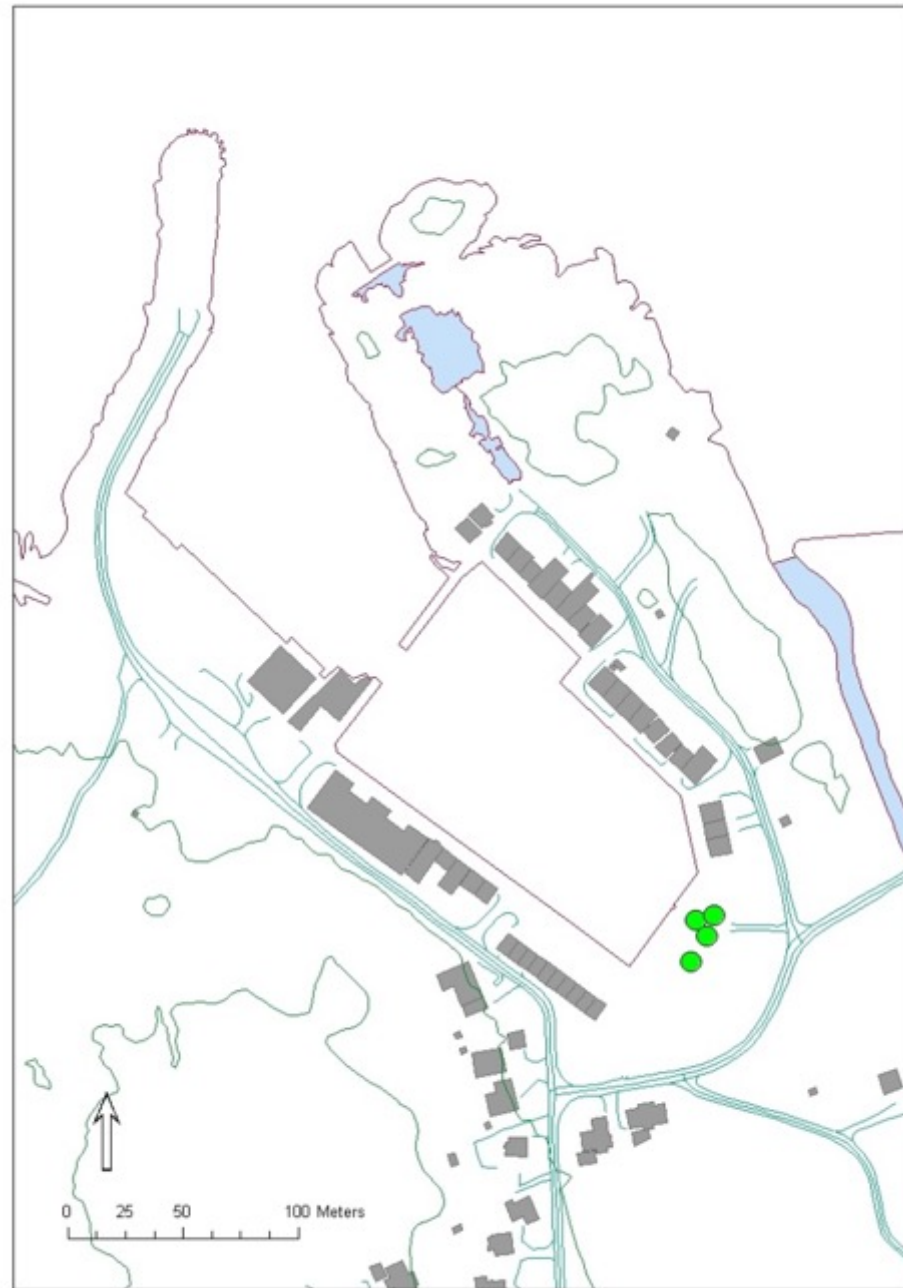
Jærflangre *Epipactis helleborine* ssp. *neerlandica*

Karmøy

Populasjonen i Ferkingstad hamn

Ferkingstad hamn

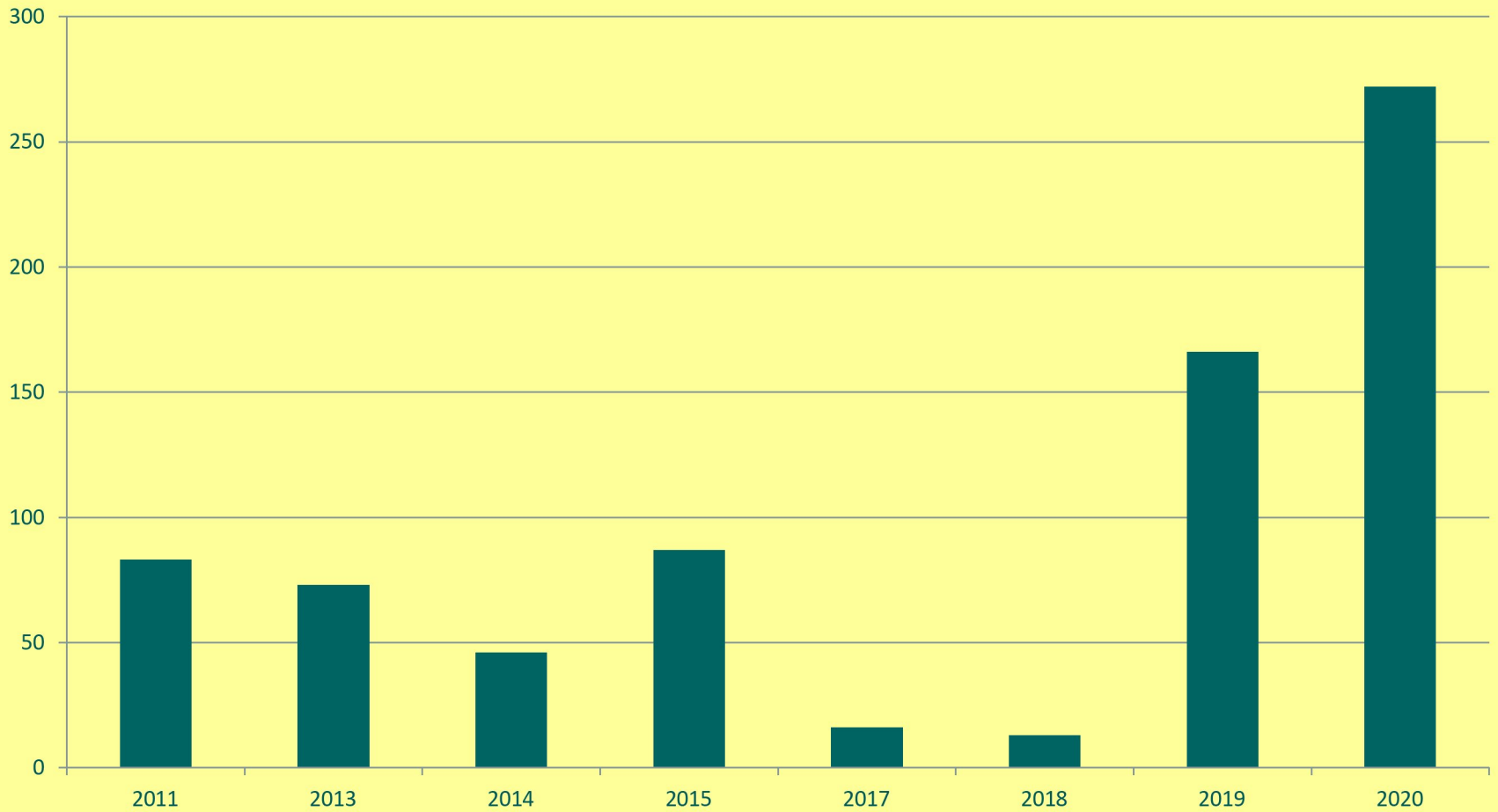

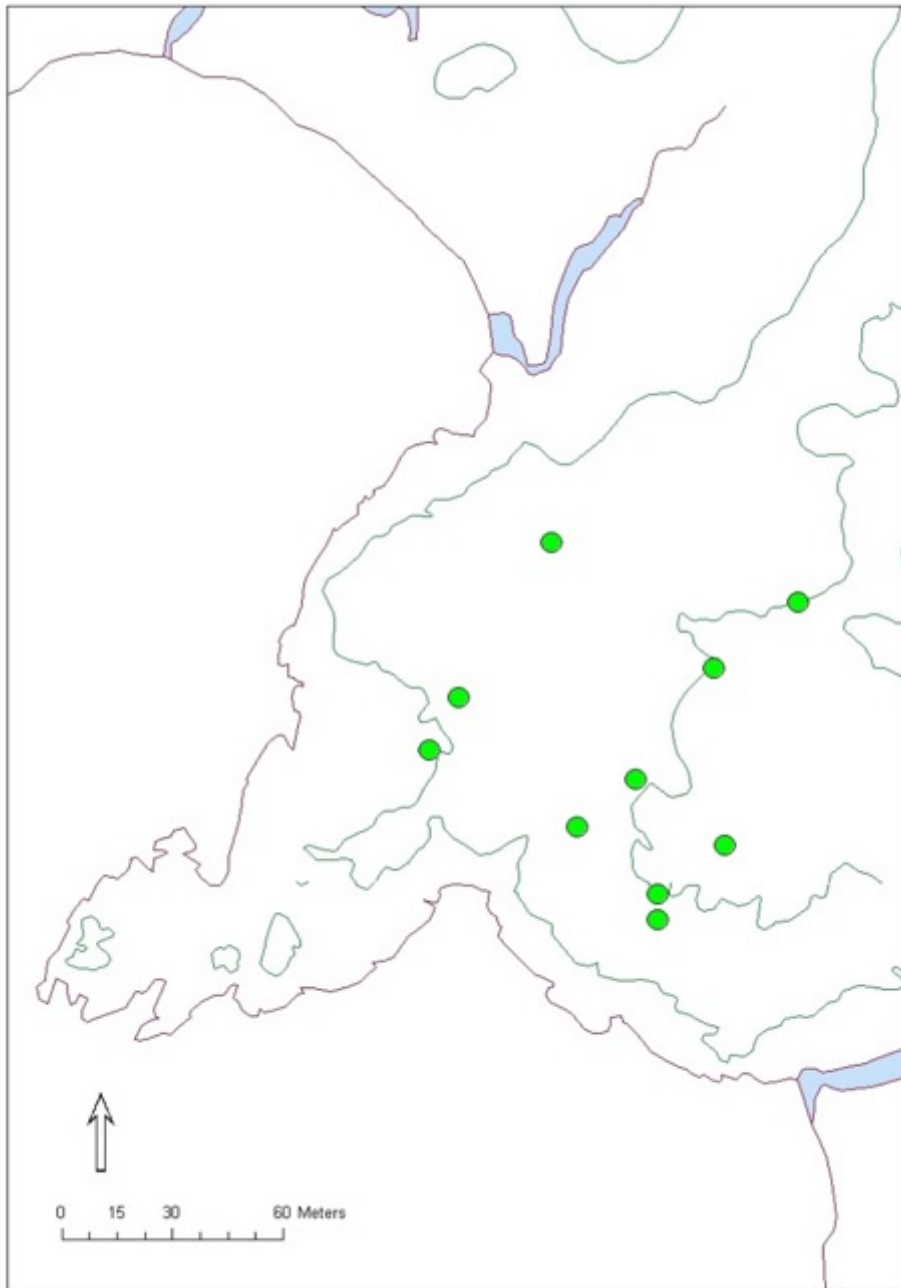

Ferkingstad hamn

Forekomster på Laksodden, Hemnes

Ormetunge
Ophioglossum vulgatum,
Laksodden. Fleire
delpopulasjonar, den største
med 100 planter

Øvre Liknes

Stortveblad
Listera ovata

Brudespore
Gymnadenia conopsea

Myrflangre
Epipactis palustris
veks i lag med
purpurmarihand

Sandve hamn – industriområde og skrotemark

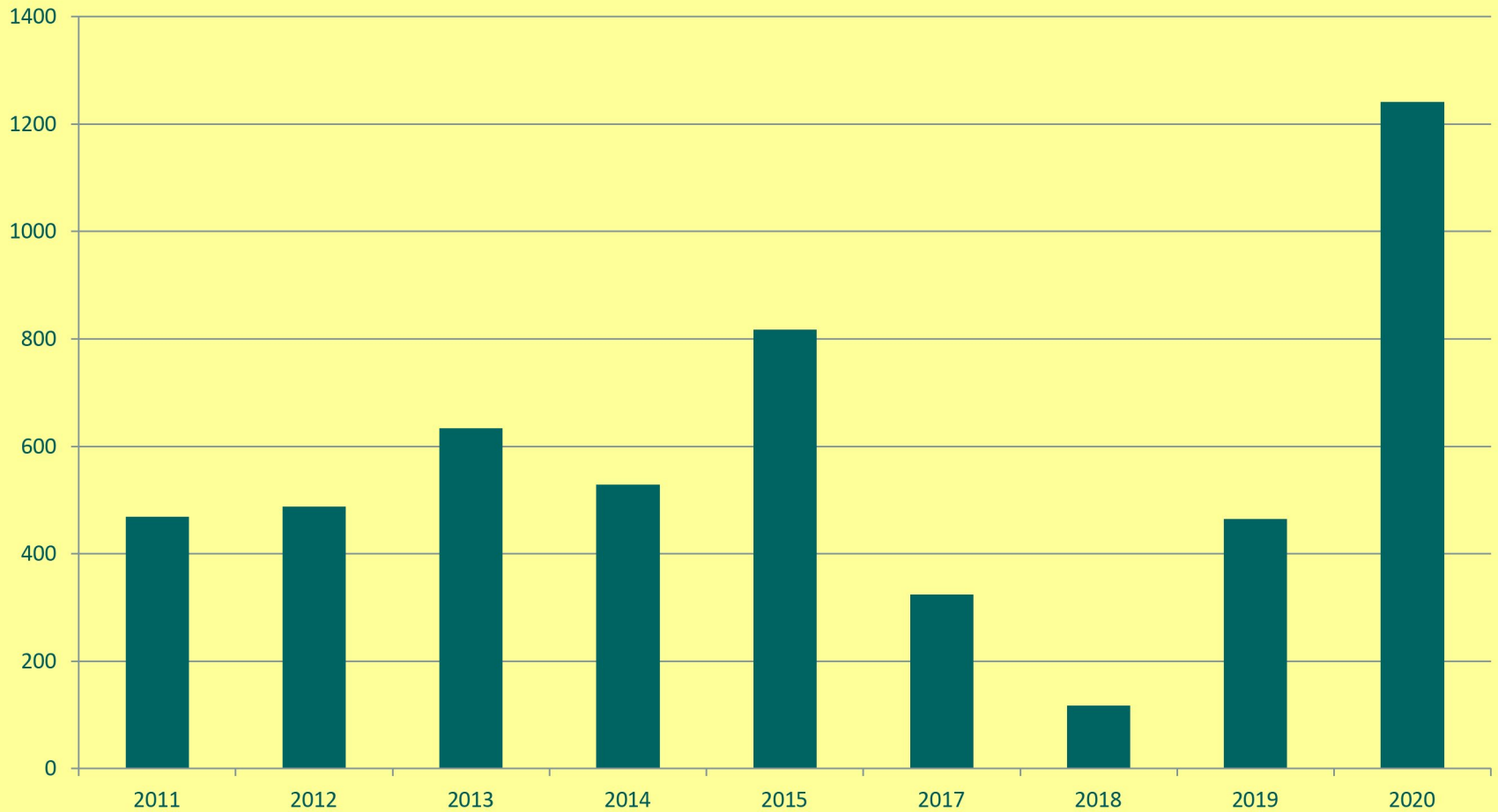

Talet på purpurmarihand i Sandve hamn 2011-20

Purpurmarihand her?

Ja da, i massevis!

Sandvesanden

Utbreiing i Sogn og Fjordane

- Kinn (Flora)
- Vågsøy
- Selje

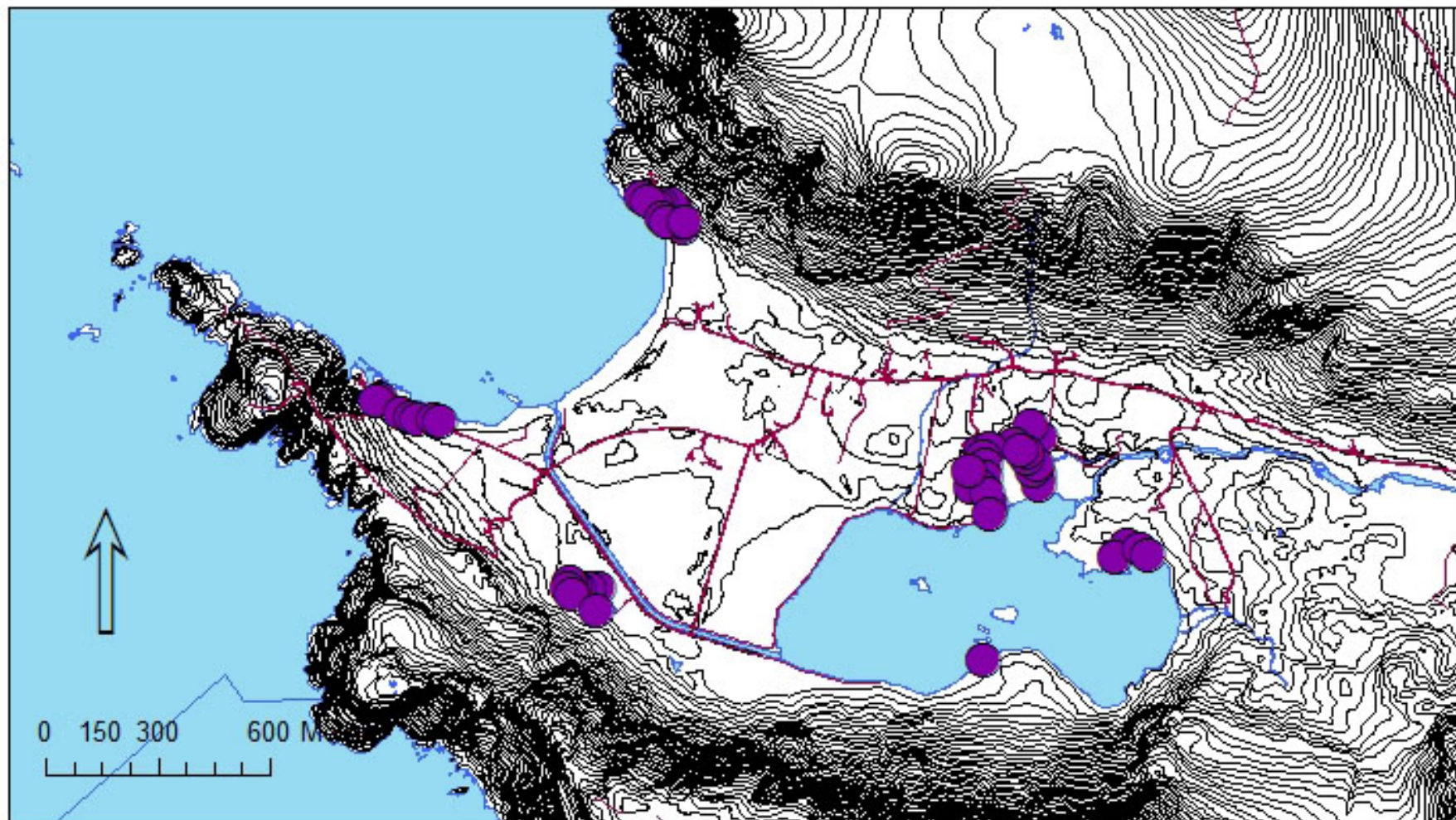
Kinn

- Purpurmarihand funnen i Hovdevågen på Hovden i 1956, truleg Ytre Hovdevågen
- Sikkert funn, dokumentert med belegg
- Ettersøkt i regi av faggrunnlaget, men utan gjenfunn
- Bør likevel ikkje avskrivast

Selje

Oversiktskart Selje

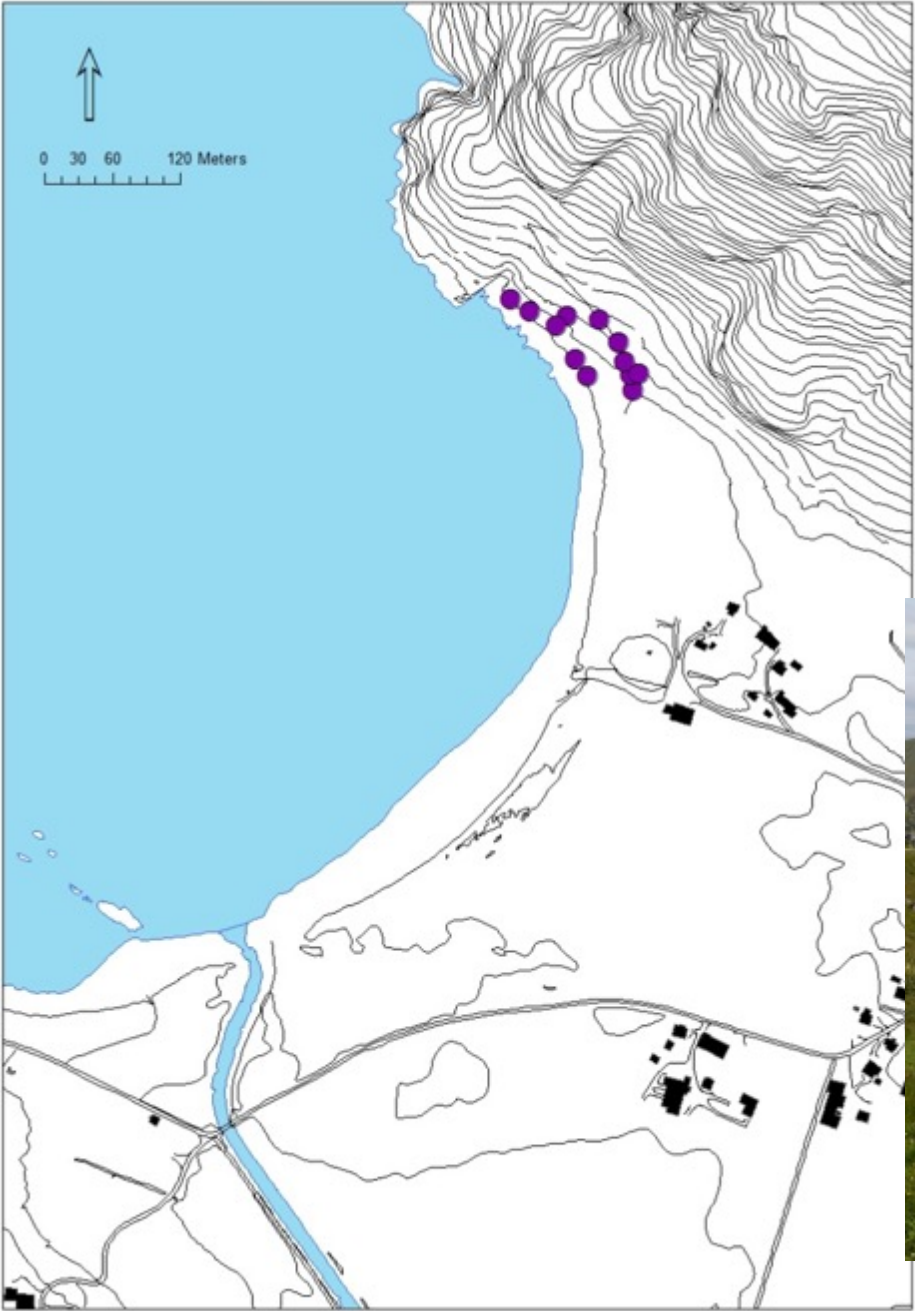

Ervikvatnet sett frå nord

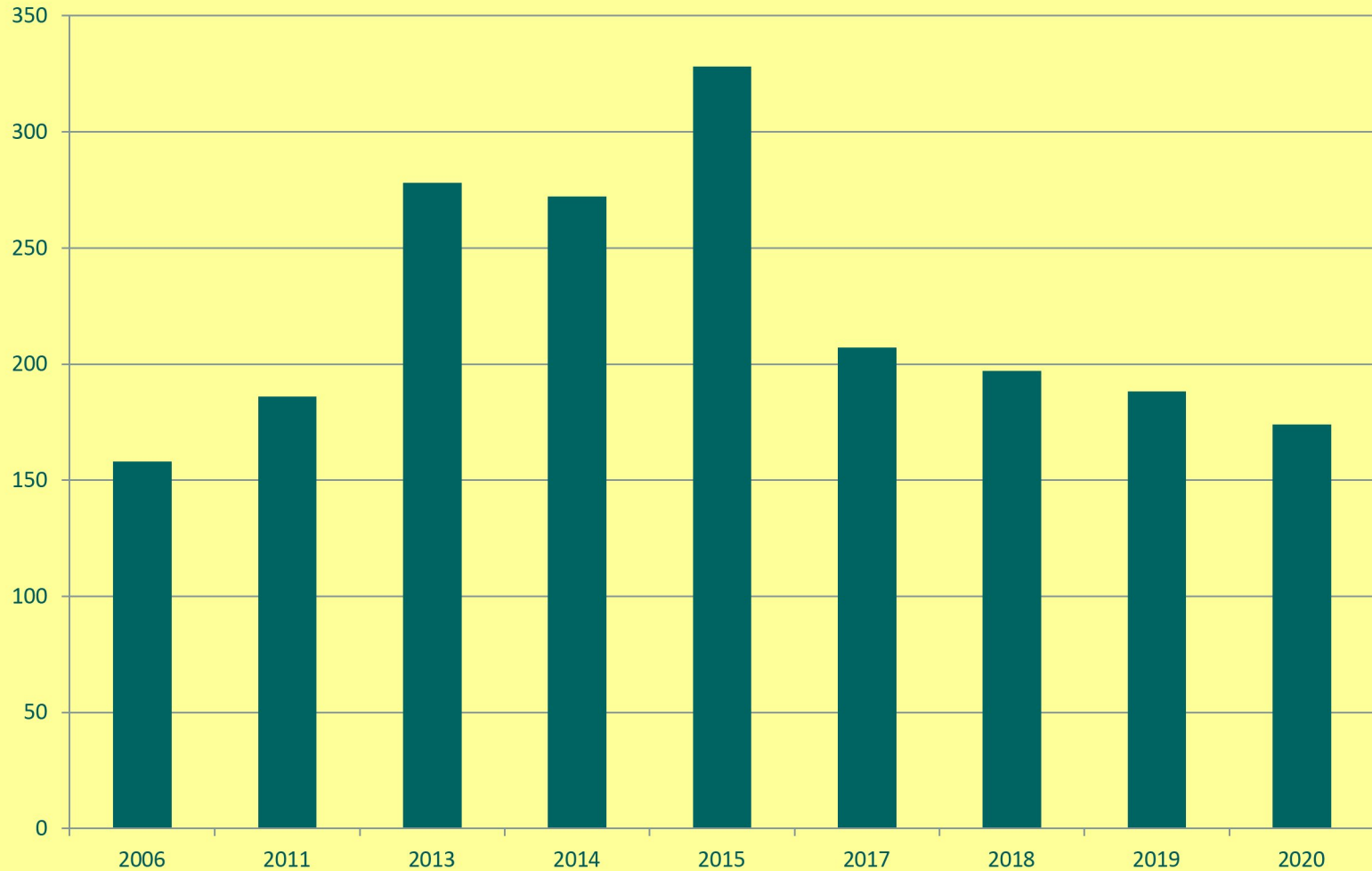

Selje nord

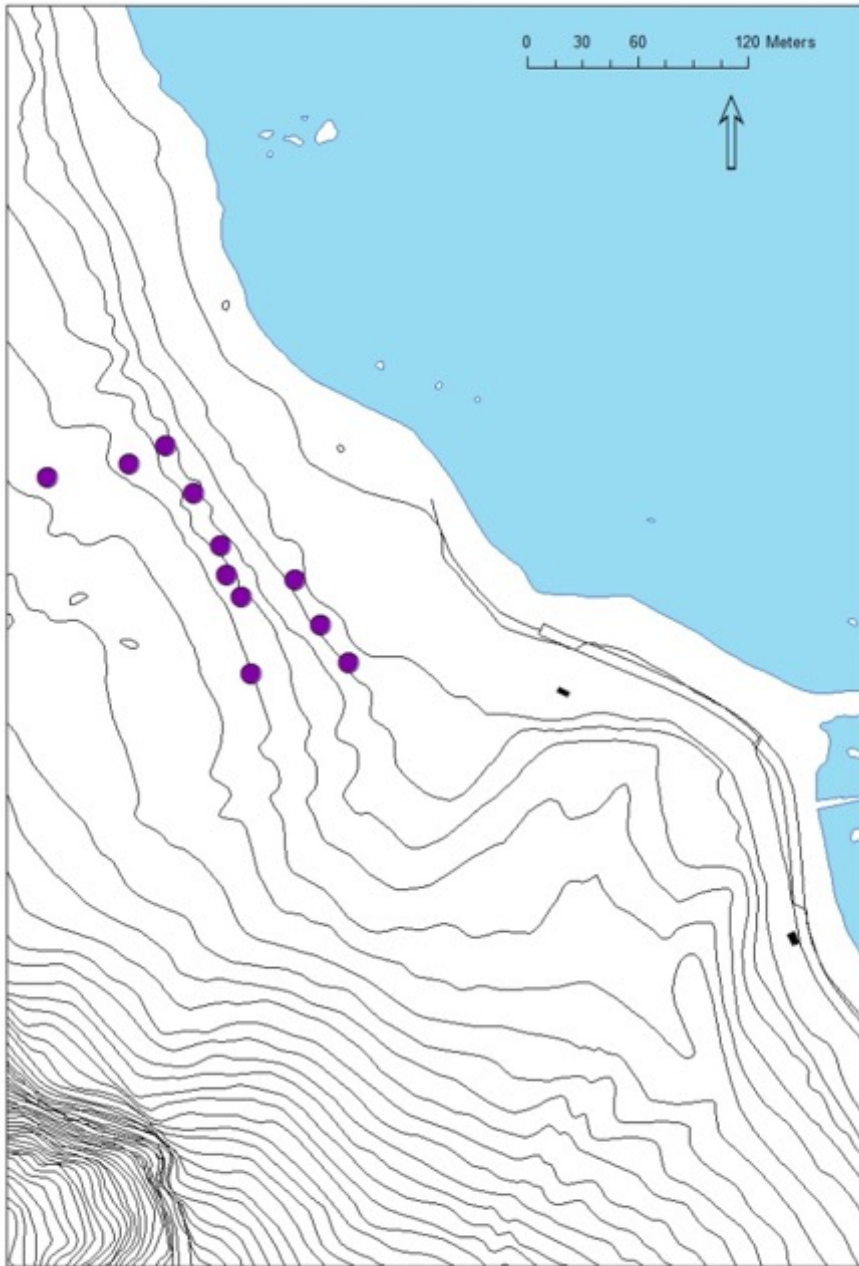
Tal purpurmarihand nord for Erviksanden

Selje, Litlevatnet

Vågsøy, vest ved molo

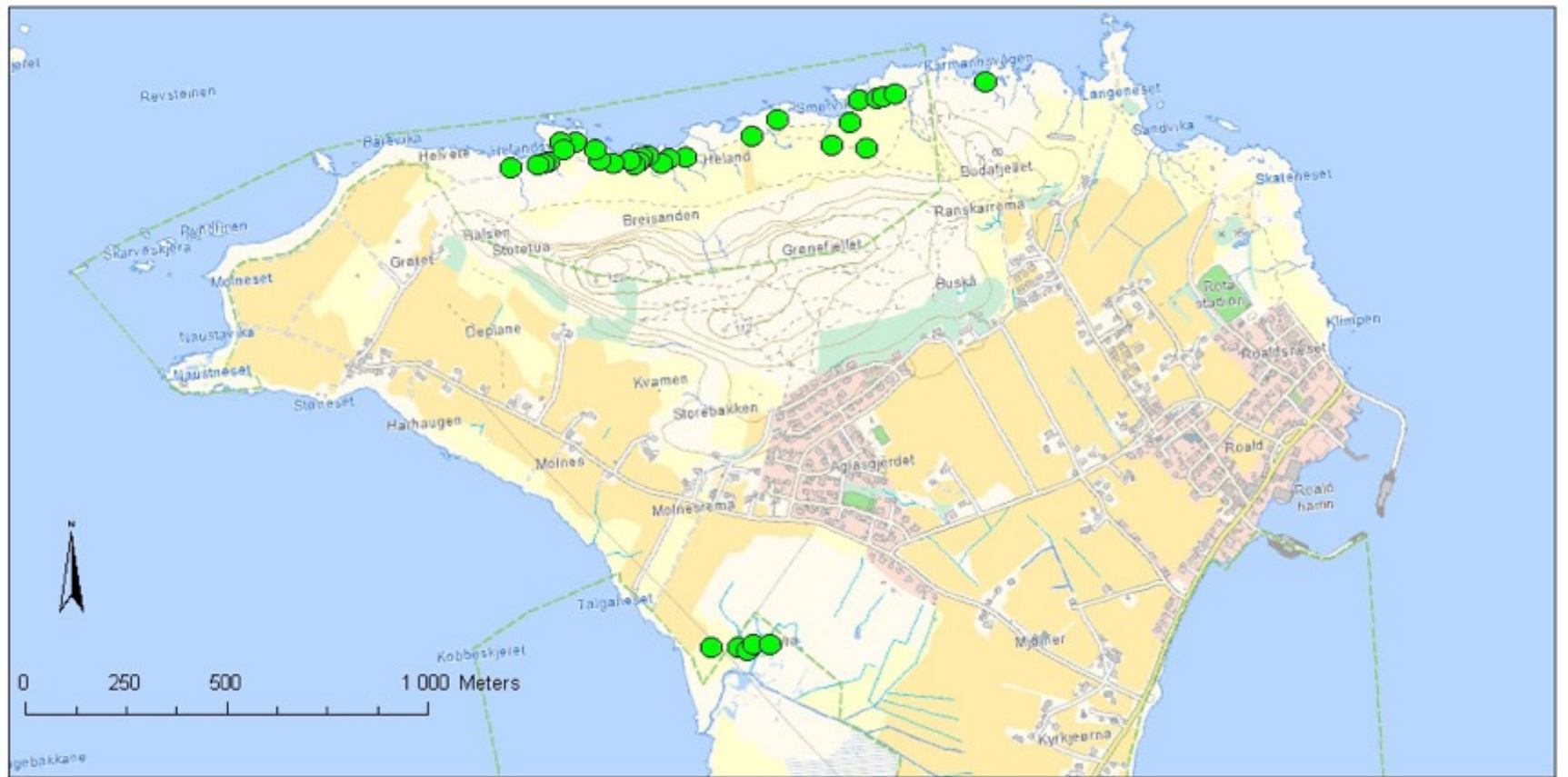

Utbreiing i Møre og Romsdal

- Ålesund (Haram, Flemsøy)
- Giske (Giske og Vigra)
- Smøla

Giske, Rørvikvågen (sør) og Molnes (nord)

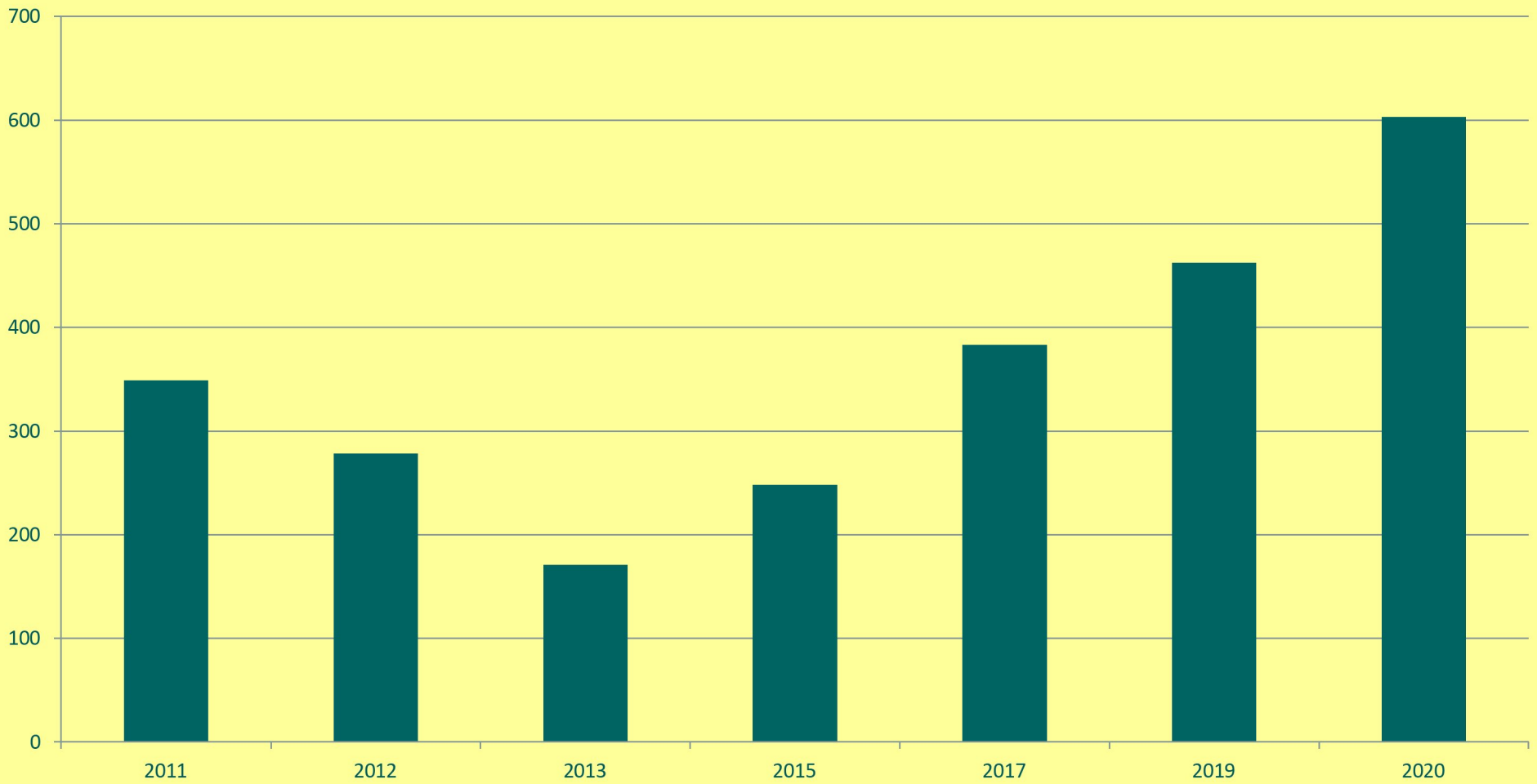

Giske, Molnes

Giske, Molnes

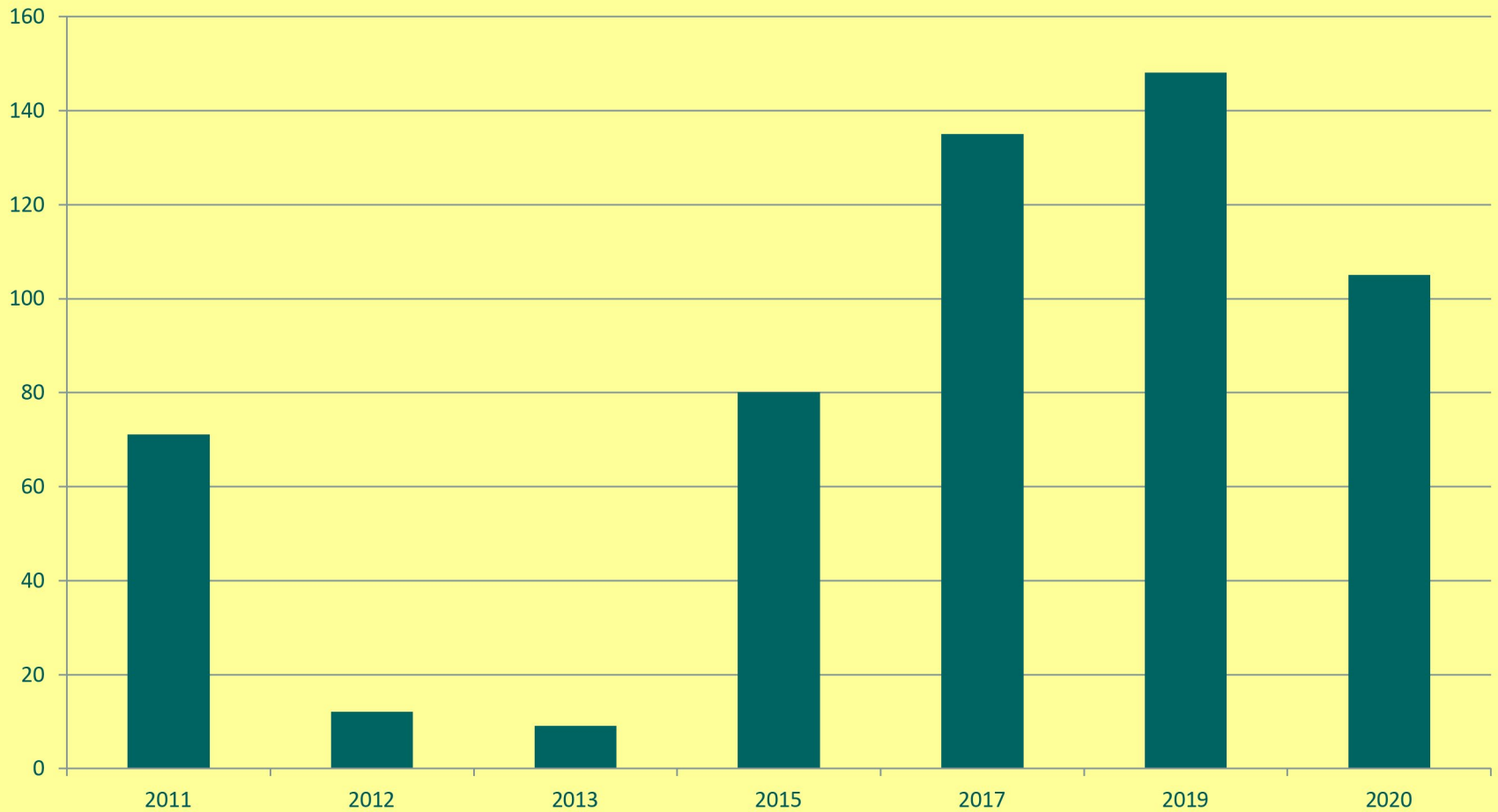

Rørvikvågen

Røyrvikvågen, Giske

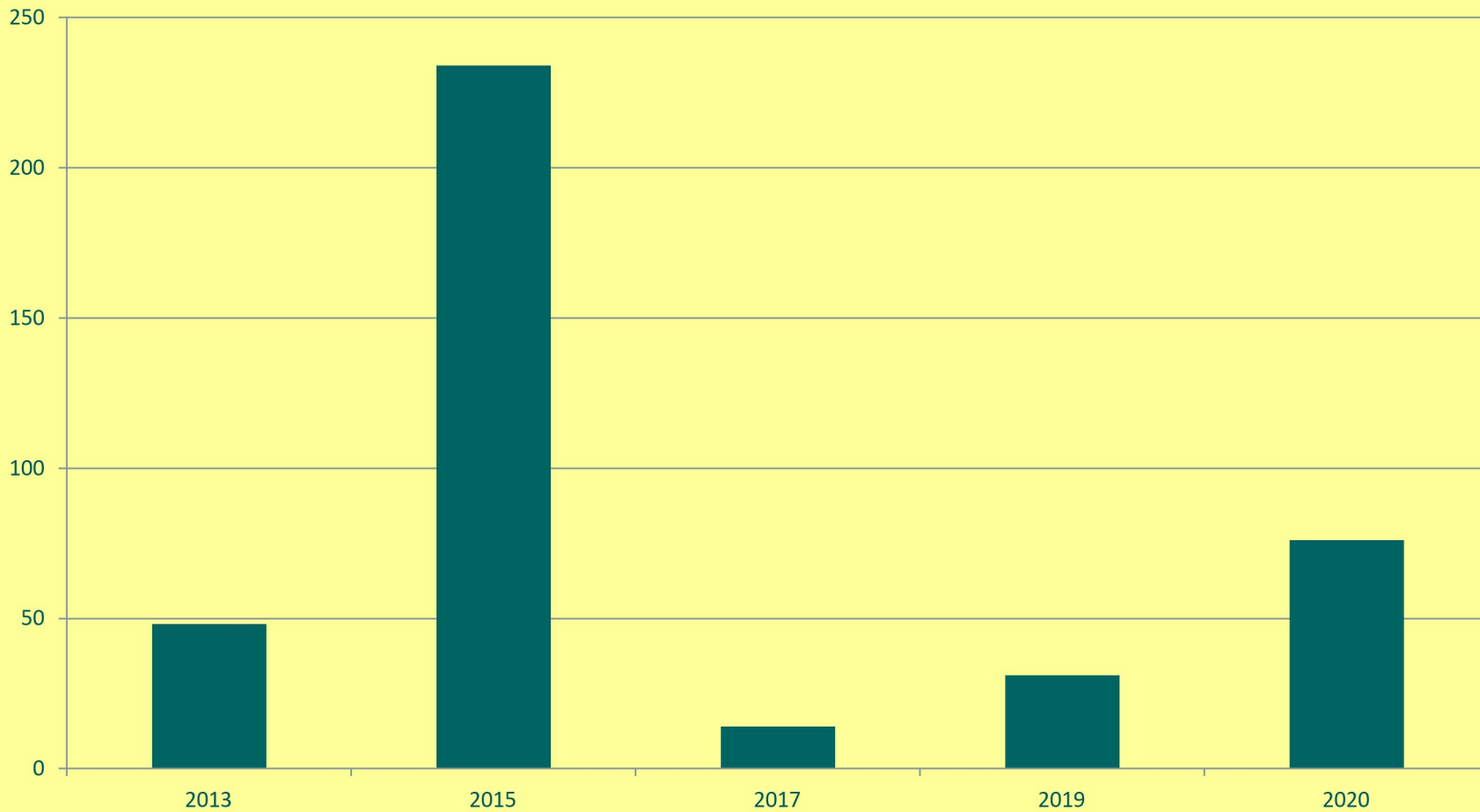

Vigra, Blindheim

Giske, Vigra, Blindheim

Ålesund, Haram, Flemsøy, Longva

- Funnen i 1892, før purpurmarihand var kjend som art, innsamla til UiO
- Gjenfunnen av Tore Frøland i 2006 (Stølen)
- Identifisert som purpurmarihand av dansk botanikar i 2008
- Overvaka i regi av faggrunnlaget frå 2011
- Ny lokalitet 300 m nord for Stølen funnen i 2018 (Midtrimma)

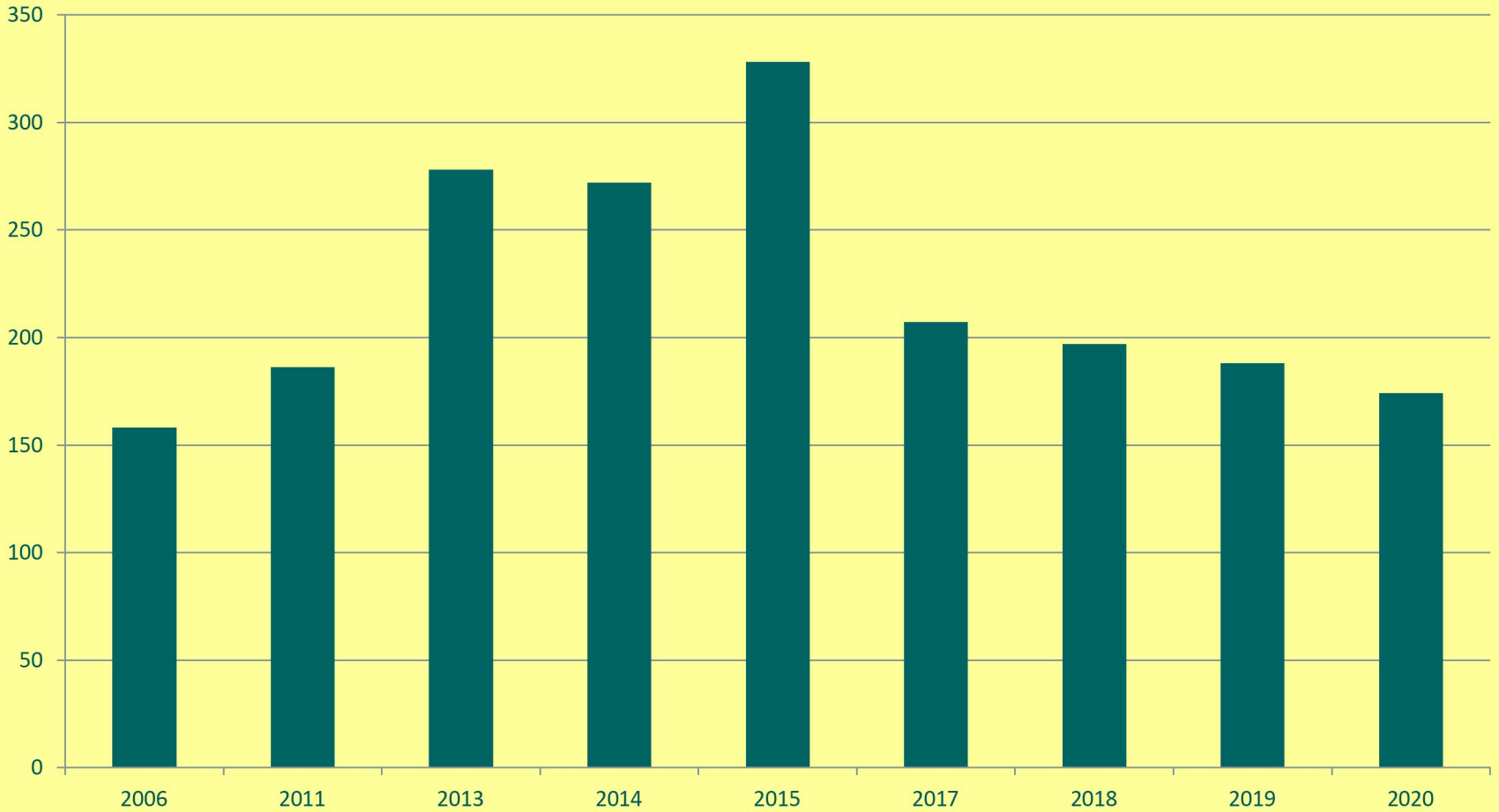

Haram, Flemsøy, Longva

Dikesvineblom

Haram, Longva

Smøla, Skjølberg

- Funnen i 1898, innsamla
- «Rikmyr ovenfor Skilberg (Smølen)»
- Delar av rikmyrene på Skjølberg blei oppdyrka på 1970-talet
- Kan purpurmarihand vere der likevel?

Skjølberg på Smøla

Finst purpurmarihand på Ørlandet?

Historikk *D. purpurella* Ørlandet

- Rapportert 1965 og 1974
- To belegg i Trondheim, begge innsamla i 1962, først bestemt til *incarnata*, seinere ombestemt til *purpurella*
- Rapportert 1988, men merka «usikker»
- Rapportert 2002, «dokumentert» med bilde av engmarihand. Rapportør konfrontert og medgir forveksling
- Rapportert 2009, men finnar seier han var usikker
- Raudlista av 2010 oppgir «situasjonen er kanskje best i ST Ørlandet», med referanse til rapportane frå 2002 og 2009, som begge omtalar engmarihand
- Kontroll av belegga i Trondheim viser at alle er engmarihand
- *Konklusjon*: Purpurmarihand har aldri vakse på Ørlandet. Artens nordgrense i Norge ligg i MR

Grandefjøra

Redergården, rikmyr og tindvedkratt

Blodmarihand

D. incarnata ssp. cruenta

Engmarihand

D. incarnata ssp. incarnata

